

Се очекува до средината на ноември САД да изнесат остри пораки кон земјите од поранешна Југославија, а кои ќе бидат во спротивност со мекиот пристап на ЕУ. Овој месец Брисел почна преговори со Хрватска и со Србија и Црна Гора, иако овие две земји сè уште не ги исполниле обврските кон Хашкиот суд. Сега Хрватска е на пат да стане членка на проширената европска заедница, додека Србија преговара за потпишување на Договорот за стабили-

зација и асоцијација (истиот оној кој Македонија го потпиша во 2001 година). Од друга страна, пак, Вашингтон препорачува ниту една земја од европскиот југоисток да не смее да ги продлабочува врските со НАТО. Поради тоа, се пролонгираа и сите датуми околу најновото проширување на Алијансата. Едно од контроверзните прашања со кои се соочува Западот е одговорот на прашањето: колку треба да бидат силни денешните национални држави? Согласно некои раз-

јатно Рајс ќе ја искористи 10-годишнината од потпишувањето на Дејтонската мировна спогодба, во ноември да ја убеди Босна да го укине трипартиитното претседателство и да направи пат за еден шеф на државата. Денес Босна има десеттина влади на национално, федерално и покраинско ниво. Притисокот од САД врз балканските земји и одлуките кои ги подготвува ЕУ за истиот регион доаѓаат во многу чувствително време. Србија е во фаза на постепено одделу-

УШТЕ КОЈ ОСТАНА ЗА ДА НЕ ПРЕСТИГНЕ НА ПАТОТ КОН ЕВРОПА?

Колку што Европската унија ќе станува поголема, толку таа побрзо ќе се дели. Бевме во "унија" во Југославија и видовме што се случи. Какви се европските нации, пред сè, Британија, Франција и Германија? Рано е за тоа да се зборува. Можеби во денешнава фаза тие се самозаштитиваат.

Кога во Унијата ќе влезат Србија, Бугарија, Хрватска, Македонија, Албанија и другите т.н. "културни" и цивилизациски земји, Европа веќе нема да биде она што била. Со новите земји ќе настапат и поголеми разлики меѓу државите, а можеби и поголеми проблеми од оние во Југославија. Иако Македонија нема проблеми со воени злосторства, со хашки бегалци и слични работи, сепак нашава земја можеби има покрупни прашања кои остануваат нерешени, а можат да играат клучна улога при интегрирањето во Унијата и во Алијансата. Иако македонските власти ги отфрлаат како можни сценаријата на некои земји за создавање и за предизвикување пречки при нашето етаблирање, реториките на моќните се поинакви.

Пишува: **Мишко ТАЛЕСКИ**

мислувања во Соединетите Американски Држави, треба да се продолжи со нагласениот суверенитет на кој се темелат државата, приматот на националните интереси и потребата од одржување воена сила за решавање на проблемите. Наспроти тоа, во Европа значително се зголемува бројот на оние кои се залагаат за регионално темелен суверенитет, за примат на мултилатералните интереси и за користење "мека" сила во разрешувањето на проблемите, вклучувајќи го и користењето дипломатски и финансиски иницијативи. Многу од денешните проблеми кои ги оптоваруваат ваквите трансатлантски случувања се поврзуваат со овие две држави.

НАЛОЖЕНИ ДОБРОНАМЕРНИ ПРОМЕНИ

Николас Барнс веќе ја почна акцијата низ Балканот. Белград, Приштина, Атина, Загреб... Негов мандат се и ЕУ и НАТО и спорот околу името кој Македонија го има со Грција и повеќе други крупни работи. Како и вообичаено, Европа стои настрана, нема моќ да ѝ врати на американската надворешна политика. Сега САД ќе вршат засилени притисоци врз земјите кои сè уште имаат проблеми со Судот во Хаг и за разлика од европските земји тие имаат покрут став во однос на ова прашање. На Кондолиза Рајс ќе ѝ биде доделена Босна и Херцеговина и решавањето на нејзините внатрешни прашања. Вашингтон ќе се залага за 12 до 18 месеци оваа земја да стане унитарна држава, а не земја поделена на два ентитета. Колку тоа ќе може да се оствари, ако се има предвид дека сега и Хрватите бараат независен ентитет одвоен од муслиманско-хрватската федерација, може само да се нагаѓа. Веро-

вање од Црна Гора која, пак, ја турка работата кон распишување референдум за самостојност, но и губење на територијалниот интегритет врз Косово, бидејќи сè погласни се најавите дека до средината на 2006 година протекторатот ќе стане независен.

ЕУ презеде гигантски чекор кон поинаква иднина токму со одлуката да ѝ овозможи на турската држава да ги почне преговорите за нејзино членство во Унијата. Најголем лобист за тоа беше Вашингтон. Европа се подели. Но, на крај попушти. Возот го фатија и земјите од Западен Балкан. Австрија го направи пресвртот. Таа го отфрли своето остро противење за влез на Анкара во европското семејство во замена за почеток на преговорите со Хрватска - малата, побогата и католичка земја со европски вредности. Се "офајди" и Србија на која мораше да ѝ се подаде рака, бидејќи тоа се направи со Хрватска. Стануваше збор за домино ефект, кој имаше влијание врз сите земји-апликанти од југоисточна Европа.

Сега прашањето е дали и Македонија ќе има корист од целиот процес кој тргна. На ова прашање одговорот ќе се добие на 9 ноември, кога Брисел ќе каже да или не на нашите напори да влеземе меѓу најдобрите. Сè погласни се најавите дека на Македонија буквално нема ништо епохално да ѝ се понуди. Ситуацијата ќе биде статус кво. Како што неодамна рече и Бучковски, одговорот од Белгија нема да биде којзнае каков, но затоа, пак, на 10 ноември во Скопје ќе дошол еврокомесарот Оли Рен за помалку да ни ја ублажи болката. А ние ќе треба да се порадуваме зашто тој ќе дојде. Како и да е, ниту еден од овие настани и преземени чекори не претставуваат инстант решение на нашите проблеми. Но, сепак тие илустрираат помалку магнетно привлекување кон ЕУ. Иако Македонија нема проблеми со воени злосторства, со хашки бегалци и слични работи, сепак нашава земја можеби

"ЛИДЕРИТЕ" СТАНАА "ЧИРАЦИ" ЗА "ЧВРГИ" ПО ГЛАВА

Колку треба да бидат силни денешните национални држави? Хрватска е на пат да стане членка на ЕУ, додека Србија преговара за потпишување на Договорот за стабилизација и асоцијација.

Србија е во фаза на постепено одделување од Црна Гора која, пак, ја турка работата кон распишување референдум за самостојност, но и губење на територијалниот интегритет врз Косово, бидејќи сè погласни се најавите дека до средината на 2006 година

протекторатот ќе стане независен. Европа стои настрана.

ЕУ презеде гигантски чекор кон поинаква иднина токму со одлуката да ѝ овозможи на Турција да ги почне преговорите за членство во Унијата. Европа се подели. На крај попушти.

Австрија го направи пресвртот. Таа го отфрли остро противење за влез на Анкара во ЕУ во замена за почеток на преговори со Хрватска - малата, побогата и католичка земја со европски вредности. Се "офајди" и Србија на која мораше да ѝ се подаде рака, бидејќи тоа се направи со Хрватска.

И покрај т.н. лидерска позиција меѓу земјите-апликанти Македонија сè уште тапка во место. Доколку Србија продолжи со ова темпо нема да биде чудно ако за краток период не само што ќе не стигне, па дури и ќе не претстigne во приближувањето кон Европа. Пред тоа, и Хрватска беше зад нас. Каде е Македонија денес? Останува на дното заедно со Босна и со Албанија, кои се единствени со понизок скор од нашиот. Каде е вината? Па, веројатно во... Од лидери и водачи на крај ќе испаднеме чираци и јабанџии, кои само добиваат "чврги и ластици" по зелените глави.

има покрупни прашања кои остануваат нерешени, а можат да играат клучна улога при интегрирањето во Унијата и во Алијансата. Иако македонските власти ги отфрлаат како можни сценаријата на некои земји за создавање и за предизвикување пречки при нашето етаблирање, реториките на моќните се поинакви. САД сметаат дека единствен излез од корсокакот во преговорите меѓу Скопје и Атина е ЕУ да го користи називот - Поранешна Југословенска Република Македонија, а посредувањето на Нимиц да продолжи. На овој начин, Грција ќе тврди дека со закона со вето успеала да ја наметне референцата ФИРОМ, а Македонија во билатералните односи и натаму ќе се нарекува со своето уставно име.

ОБЕДИНЕТА ИЛИ РАЗЕДИНЕТА ЕВРОПСКА УНИЈА!

Но, интересна е и оваа анализа. Колку што Европската унија ќе станува поголема, толку таа побрзо ќе се дели. Бевме во "унија" во Југославија и видовме што се случи. Европа е против нови проширувања затоа што знае дека тој процес на долг рок нема да успее. Дали европските нации, пред сè, Британија, Франција и Германија се шовинистички? Рано е за тоа да се зборува. Можеби во денешна фаза тие се самозаштитиваат. Кога во Унијата ќе влезат Србија, Бугарија, Хрватска, Македонија, Албанија и другите т.н. "културни" и цивилизациски земји, Европа веќе нема да биде она што била.

Со новите земји ќе настапат и поголеми разлики меѓу државите, а можеби и поголеми проблеми од оние во Југославија. Се очекува Македонија да влезе во ЕУ во следните 10 години, но само ако реформите вистински почнат да се спроведуваат уште денес. Затоа најраниот датум за влез во Унијата е 2015 година. Бугарија ги почна реформите во 1997 и во Унијата ќе влезе во 2007 година т.е. 10 години по почетокот. По Бугарија и по Романија (2007) во Унијата, прва друга држава, со најизгледни шанси за влез е Хрватска. Се очекува тоа да биде најрано во 2011, но најверојатно ќе се случи во 2012 година. Ќе следуваат земјите кои ќе се интегрираат во пакет. Тука има два исхода за Македонија - пакет со Албанија или пакет со Србија, Црна Гора и Босна и Херцеговина. Иако постојано се истакнува дека секоја земја ќе се вреднува индивидуално и согласно сопствените реформски достигнувања, далеку од реалноста се таквите реторички залагања. 2006 година ќе смени многу работи. Статусот на Косово, позицијата на Црна Гора, иднината на Босна, состојбата во Македонија... Сè ќе зависи од регионалните случувања, а не од достигнувањата на една земја од балканскиот мозаик. Македонија е премногу пасивна во седиштето во Брисел. На дипломатската мрежа неопходно ѝ треба засилување, како и конечно да почне да создава лоби структура, но потребно е и македонските парламентарци да работат со европските партии. Од секогаш

тоа ѝ недостасувало. Европската унија, исто така, сака почесто да ги гледа македонските политичари со нивни настапи и промовирање на ставовите за името, ветувањата за реформите, но и нивно исполнување. Само така може да се надеваме дека ЕУ ќе размислува за Македонија како кандидат за започнување на преговори. Колку што ЕУ и НАТО имаат причини да се интересираат за нас, повеќе има формалности кои треба да се направат за да се визири македонскиот пасош за овие две организации. Формалностите не ни се непознати. За нив знаеме уште од осамостојувањето на земјата, но нивното решавање, особено во економската сфера, го одлагавме, веројатно сметајќи дека политичката волја е доволна и ништо друго. Од квалитетот и интензитетот на нашите напори и резултати ќе зависи и тајмингот на почнувањето на конкретните преговори за членство, односно здобивањето со статусот членство.

Но, и покрај т.н. лидерска позиција меѓу земјите-апликанти Македонија сè уште тапка во место, додека другите држави од регионот грабаат напред. Доколку Србија продолжи со ова започнато темпо тогаш нема да биде чудно ако за краток период не само што ќе не стигне, па дури и ќе не претстigne во приближувањето кон Европа. Пред тоа, и Хрватска беше зад нас. Каде е денес? Остануваме на дното заедно со Босна и со Албанија, кои се единствените со понизок скор од нашиот. Каде е вината? Па, веројатно во сите нас. Не само во нашите политичари и раководители. Ние ги бираме и ги бираме. И граѓаните сносат огромна одговорност за состојбата во која пливаме и преживуваме денес. Ниту еднаш не се престоивме, не се пребројавме колку сме и зошто сме. Сè некако отстрана ни се наметнуваше. Никогаш народот не одлучуваше за покрупните работи, ниту самиот не се потруди да смени нешто во своето граѓанско позиционирање во државата. Сè им се препушташе на малите групи и индивидуи. Денес само се испитува јавното мислење, се мери пулсот на народните маси, а притоа кога ќе се соберат оценките не се има предвид неговото мислење. Европа го знае тоа. Некогаш и самата таа наметнува такви законски решенија кои ќе ги заобиколат граѓанските маси. Последниве неколку години се донесоа низа проекти и се спроведоа низа процеси кои беа далеку од расположението на мнозинството граѓани на Република Македонија. Пасивноста на граѓаните беше и сè уште е очигледна. Не постои иницијатива, предлог да се сменат некои нешта. Можеби затоа другите и натаму ќе не претстignуваат. Од лидери и водачи на крај ќе испаднеме чираци и јабанџии, кои само добиваат "чврги и ластици" по зелените глави. Утре ќе си ги чешаме главите кои уште ни стојат на рамениците.